

หลักสูตรการค้าสมัยใหม่และนวัตกรรมบริการ ตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

Modern Trade and Service Innovation Program Based on Stakeholder Requirements

วันที่รับบทความ : 20/05/2564
วันแก้ไขบทความ : 28/06/2564
วันตอบรับบทความ : 01/07/2564

อนุวัต สงสม¹ และ ณลักขณา คิตเหมาะ²
Anuwat Songsom¹ and Nalakkhana Khitmoh²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ และการออกแบบโครงสร้างหลักสูตรการค้าสมัยใหม่และนวัตกรรมบริการ ตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีการ โดยเริ่มจากการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหลักสูตรในจังหวัดสงขลา จำนวน 864 ราย ซึ่งใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือการวิจัยคือแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และเชิงยืนยัน โดยโปรแกรมสำเร็จรูป LISREL ขณะที่ผู้ให้ข้อมูลหลักของการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 20 ราย ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ร่วมกับการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เกิดจาก 8 องค์ประกอบ โมเดลการวิจัยมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ประสพการณ์จากการฝึกปฏิบัติ สมรรถนะด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ความรู้ความเข้าใจในศาสตร์และเครื่องมือการจัดการ สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ สมรรถนะการแก้ปัญหาและการวิจัย คุณธรรมจริยธรรม ความสามารถในการปรับตัว และทักษะทางสังคม นอกจากนี้ พบว่าการออกแบบหลักสูตรตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงาน โครงสร้างหลักสูตรควรมีลักษณะเป็นชุดวิชา และครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติ

คำสำคัญ: หลักสูตร, ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย, การค้าสมัยใหม่, นวัตกรรมบริการ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ
Assistant Professor Dr., Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University

² อาจารย์ ดร., คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ
Lecturer Dr., Faculty of Economics and Business Administration, Thaksin University

Abstract

This research aimed to synthesize the components of university graduates' desirable characteristics and curriculum design of the modern trade and service innovation program. This research employed mixed method, in the part of quantitative research the samples consisted of 864 cases of stakeholders in Songkhla province from multi-stage sampling. The research tools were a specialist interview form and questionnaires. The exploratory and confirmatory factor analysis was performed to determine the construct validity by using LISREL. The key informants of qualitative research consisted of 20 cases of stakeholders from purposive sampling. The data was collected by using group interview and the content analysis and data triangulation methods were conducted for data analysis. The results indicated that the desirable characteristics of graduates consisted of 8 factors. Ranging from the highest factor loading to the lowest were practical experience, technology and communication competency, management knowledge and tools, managerial competency, problem solving and research competency, morality and ethics, adaptability and social skills. Moreover, the curriculum design according to the requirement of stakeholders should focus on Work Integrated Learning (WIL). The program structure should be modular based system which consisted of knowledge, skill and attribute.

Keywords : Curriculum, Stakeholder, Modern Trade, Service Innovation

บทนำ

ประเทศไทยใช้การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ จึงมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตที่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนของประเทศ และที่สำคัญคือหน่วยงานหรือองค์กรที่เป็นผู้ใช้บัณฑิต ผลผลิตของสถาบันการศึกษาคือบัณฑิต ซึ่งนอกจากจะมีความรู้ความสามารถในด้านวิชาการและวิชาชีพแล้ว ต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาที่สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ คุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ การสื่อสาร และ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ขณะเดียวกันบัณฑิตจำเป็นต้องมีคุณลักษณะตามความต้องการของสถานประกอบการหรือนายจ้าง ซึ่งเป็นผู้ใช้บัณฑิต เช่น ทักษะการบริหารจัดการ การเป็นผู้ใฝ่รู้ การก้าวทันวิทยาการใหม่ ๆ และความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้กับการปฏิบัติงานจริง (Chuchuy, Kaewwongsri & Srimai, 2015)

คุณภาพของการศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงไม่ใช่เป็นเพียงความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพทางวิชาการเพียงมิติเดียวเท่านั้น ต้องมีมุมมองด้านความต้องการและความคาดหวังที่หลากหลายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network) ตระหนักถึงความสำคัญของคุณภาพในการศึกษาระดับอุดมศึกษาและความจำเป็นในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพแบบองค์รวม จึงร่วมกันพัฒนาการประกันคุณภาพตาม

เกณฑ์ ASEAN University Network Quality Assurance หรือเกณฑ์ AUN-QA ซึ่งเริ่มต้นจากความ ต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนำความต้องการเหล่านี้ ไปสู่การสร้างเป็นผลการเรียนรู้ที่ คาดหวังซึ่ง (Expected Learning Outcomes: ELOs) เป็นสิ่งสำคัญในการที่ขับเคลื่อนหลักสูตร ทั้ง การออกแบบหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผู้เรียน สิ่งสนับสนุนการ เรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุผลการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด และสอดคล้องกับความ ต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Asean University Network, 2015)

สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ ซึ่ง มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตามแนวทางการประกันคุณภาพ การศึกษาตามเกณฑ์ AUN-QA โดยได้จัดการเรียนการสอนในแขนงวิชาการจัดการการค้าปลีก มา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 และในปีการศึกษา 2559 ปรับปรุงหลักสูตรเป็นสาขาวิชาการจัดการ ธุรกิจการค้าสมัยใหม่ สำหรับในปีการศึกษา 2563 นี้ หลักสูตรจะต้องมีการปรับปรุงตามเงื่อนไข กรอบระยะเวลาที่จัดการศึกษามาครบ 5 ปี และปรับปรุงตามข้อกำหนดของมหาวิทยาลัย ในการ ใช้แนวทางหลักสูตรฐานสมรรถนะ ทั้งนี้ ต้องการปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้สอดคล้องกับการ เปลี่ยนแปลงสถานการณ์การค้าปลีกและการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยขยายขอบเขต องค์ความรู้ให้ครอบคลุมถึงกระบวนการให้บริการขององค์กรการค้าสมัยใหม่ โดยมุ่งเน้น นวัตกรรมบริการ (Service Innovation) เพราะนวัตกรรมบริการโดยเฉพาะด้านโลจิสติกส์ และ เทคโนโลยีดิจิทัล เพราะเป็นอุตสาหกรรมอนาคต (New S-curve) ตามทิศทางการพัฒนาของ ประเทศตามโมเดลประเทศไทย 4.0 ซึ่งมุ่งเน้นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Value-Based Economy) ดังนั้น จึงมีการปรับปรุงหลักสูตรอีกครั้ง เป็นหลักสูตรการค้าสมัยใหม่และนวัตกรรม บริการ และปรับจากหลักสูตรฐานเนื้อหา (Content Based) เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency Based)โดยการออกแบบหลักสูตรดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสำรวจความ ต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มาเป็นกรอบในการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ตามแนวทาง ของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome Based Education: OBE) เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มี สมรรถนะสูง และมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ของหลักสูตรการค้า สมัยใหม่และนวัตกรรมบริการ ตามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
2. เพื่อออกแบบโครงสร้างหลักสูตรและกำหนดรายวิชา ตามแนวทางหลักสูตรฐาน สมรรถนะ

บททบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดการพัฒนาหลักสูตร

Patphol (2019) ได้สรุปหลักการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์ (Tyler's Rationale) ซึ่งครอบคลุมจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ประสบการณ์ที่ได้จะทำให้ผู้เรียนบรรลุผลการ เรียนรู้ การจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และการบรรลุผลการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวข้องกับ 4 กิจกรรมที่สำคัญคือ (1) การวิเคราะห์สิ่งกำหนดหลักสูตร ซึ่ง

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและจำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตรเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน (Based –Line Data) ประกอบการตัดสินใจในกระบวนการพัฒนา หลักสูตร (2) การกำหนดรูปแบบของหลักสูตร โดยเป็นการตัดสินใจเลือกรูปแบบของหลักสูตรที่สอดคล้องกับธรรมชาติของกลุ่มเป้าหมายหรือผู้เรียน บนพื้นฐานของสารสนเทศที่ได้จากการวิเคราะห์สิ่งกำหนดหลักสูตร (3) การพัฒนาเอกสารหลักสูตร โดยการจัดทำเอกสารหลักสูตรที่มีคุณภาพ มีความเชื่อมโยงตลอดแนว (Alignment) ระหว่างวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และ (4) การสอบทานคุณภาพหลักสูตร เป็นขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของเอกสารหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญและนำไปทดลองใช้นำร่อง (Pilot Study) เพื่อให้มั่นใจว่าหลักสูตร จะสามารถนำไปใช้จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ภายใต้มาตรฐานผลการเรียนรู้คุณวุฒิของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาอย่างน้อย 5 ด้าน (Office of the Higher Education Commission, 2009) โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics and Moral) คือ การพัฒนานิสัย ความประพฤติอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และด้วยความรับผิดชอบทั้งในส่วนตนและส่วนรวม ความสามารถในการปรับวิถีชีวิตในความขัดแย้งทางค่านิยม การพัฒนานิสัยและการปฏิบัติตนตามศีลธรรม ทั้งในเรื่องส่วนตัวและ สังคม

(2) ด้านความรู้ (Knowledge) คือ ความสามารถในการเข้าใจ การนึกคิด และการเสนอข้อมูล การวิเคราะห์และแจกแจงข้อเท็จจริงในหลักการ ทฤษฎีตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

(3) ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) คือ ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และใช้ความรู้ความเข้าใจ ในแนวคิด หลักการทฤษฎีและกระบวนการต่าง ๆ ในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ใหม่ๆ ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน

(4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and Responsibility) คือ ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ความสามารถในการวางแผนและรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง

(5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills) หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข ความสามารถในการใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติ ความสามารถในการ สื่อสารทั้งการพูดการเขียน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

3. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะและการวัดสมรรถนะ

สมรรถนะ หมายถึง บุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในปัจเจกบุคคล ซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้น สร้างผลการปฏิบัติงานที่ดี หรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนเองรับผิดชอบ หรืออาจกล่าวได้ว่า สมรรถนะ คือ ความสามารถหรือศักยภาพที่กำหนดรายละเอียดของพฤติกรรมที่แสดงออก ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ ความรู้ (Knowledge: K) ทักษะ (Skill: S) และคุณลักษณะ (Attributes: A) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Khanna, et al (2021) โดยองค์ประกอบด้านความรู้เกี่ยวข้องกับข้อมูลหรือสิ่งที่ถูกส่งสมมาจากการศึกษาทั้งในสถาบันการศึกษา การฝึกอบรม สัมมนา หรือการศึกษาด้วยตนเอง รวมถึงข้อมูลที่ได้รับจากการ

และเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ ขณะที่ยังคงประกอบด้านทักษะ เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ต้องพัฒนาและฝึกฝนให้เกิดขึ้น ครอบคลุมทั้งทักษะด้านการบริหารจัดการงาน และทักษะด้านเทคนิคเฉพาะ สำหรับองค์ประกอบด้านคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก เจตคติ ทศนคติ และแรงจูงใจ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Yawai, Vongchavalitkul and Jaisamran (2019) นำเสนองานวิจัยเรื่องคุณลักษณะและสมรรถนะบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการเชิงประยุกต์ ตามความต้องการของตลาดแรงงานในเขตจังหวัดนครราชสีมา และข้อเสนอแนะรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม พบว่า ความต้องการของผู้ประกอบการที่สำคัญ คือ (1) คุณลักษณะบัณฑิต ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความภูมิใจในองค์กรของตน ยึดมั่นในกฎหมาย ศิลธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ (2) สมรรถนะด้านทักษะ ต้องมีการปรับตัวในสภาวะแรงกดดันที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติงาน เข้าใจคำสั่งหรืองานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างถูกต้อง และเรียงลำดับความสำคัญของงานที่ได้รับมอบหมาย (3) สมรรถนะด้านความรู้ ต้องมีองค์ความรู้ในสาขาวิชาการจัดการอย่างถ่องแท้ กว้างขวาง และเป็นระบบใช้ทักษะและความเข้าใจดังกล่าวในการทำงาน และศึกษา ปัญหาและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขอย่างสร้างสรรค์ (4) สมรรถนะด้านทัศนคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง ต้องมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร พัฒนาตนให้สอดคล้องกับเป้าหมายองค์กร (5) สมรรถนะด้านบุคลิกประจำตัวบุคคล ต้องเป็นผู้มีบุคลิกการทำงานของทีมไปสู่เป้าหมายได้ ควบคุมอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม (6) สมรรถนะด้านแรงจูงใจหรือแรงขับภายใน ต้องสามารถวางแผนในการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบอย่างเป็นระบบ สามารถปฏิบัติงานที่รับผิดชอบให้บรรลุเป้าหมาย ตามมาตรฐานที่องค์กรต้องการ และทำงานหลายอย่างได้ในเวลาเดียวกัน

Teandum (2019) สมรรถนะที่จำเป็นต่อการประกอบวิชาชีพของบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม ผลวิจัยพบว่า สมรรถนะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพของบัณฑิต คือ ความรู้ในศาสตร์หลักหรือสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา การติดต่อประสานงาน ความรับผิดชอบในหน้าที่ การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การทำงานเป็นทีม มีสมรรถนะการวางแผนธุรกิจ การใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สามารถทำการตลาดออนไลน์ได้ดี มีความซื่อสัตย์ และรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้อื่น

Chuchuday, Kaewwongsri and Srimai (2015) ได้ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามทัศนะของผู้ใช้บัณฑิตมี 6 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ (1) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (2) ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน (3) ด้านความสามารถทางปัญญา (4) ความรับผิดชอบและการทำงานเป็นทีม (5) ทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี และ (6) บุคลิกภาพและภาวะผู้นำ

Buranadechachai (2015) ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตสู่ประชาคมอาเซียนตามความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมภาคตะวันออก พบว่า คุณลักษณะบัณฑิตที่สำคัญมี 11 องค์ประกอบ คือ ความใฝ่รู้ ความสามารถใช้ภาษา คุณธรรมและจริยธรรม ความรู้ตามวิชาชีพ ความเป็นผู้นำ สุขภาพกายและจิตใจ จิตสำนึก คักยภาพทางปัญญา เทคโนโลยีสารสนเทศ สุนทรียารมณ์ และเจตคติต่อประชาคมอาเซียน

จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการพิจารณาสมรรถนะบัณฑิตที่พึงประสงค์มี 2 แนวทาง คือ แนวทางที่มุ่งเน้นตามกรอบมาตรฐานผล

การเรียนรู้ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (หรือกรอบ TQF) และอีกแนวทางหนึ่งคือ การมุ่งเน้นสมรรถนะที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติหรือคุณลักษณะ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาข้อคำถามของแบบสอบถามในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งในเบื้องต้นมีข้อคำถาม จำนวน 48 ข้อ โดยข้อคำถามดังกล่าว จะต้องนำไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามต่อไป

ระเบียบวิธีการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กรณีการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรของงานวิจัยคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่สายสนับสนุน นิสิตปัจจุบัน คิษย์เก่า และผู้ใช้บัณฑิต โดยในภาพรวมไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน เนื่องจากในส่วนของผู้ใช้บัณฑิตซึ่งเป็นสถานประกอบการ มหาวิทยาลัยไม่ได้มีฐานข้อมูลที่บันทึกไว้อย่างเป็นระบบ

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 คือตัวแทนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน คือ อาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่สายสนับสนุน และนิสิตปัจจุบัน) ขณะที่ตัวแทนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก คือ คิษย์เก่า และผู้ใช้บัณฑิต จำนวนรวม 864 ตัวอย่าง โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างชุดแรก สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ซึ่งคำนวณโดยใช้สูตร กรณีไม่ทราบจำนวนประชากร ณ ระดับนัยสำคัญ 0.05 ของ Cochran (1977) จำนวน 384 ตัวอย่าง ทั้งนี้ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เริ่มจากการสุ่มแบบชั้นภูมิ โดยแบ่งตัวอย่างออกเป็น 2 ชั้นภูมิ เก็บตัวอย่างชั้นภูมิละ 192 ตัวอย่าง กล่าวคือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน เก็บตัวอย่างจากอาจารย์ผู้สอน 11 ตัวอย่าง เจ้าหน้าที่สายสนับสนุน 11 ตัวอย่าง และนิสิตปัจจุบัน 170 ตัวอย่าง ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนและเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนมีจำนวนจำกัด ขณะที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกเก็บตัวอย่างจากคิษย์เก่า 96 ตัวอย่าง และผู้ใช้บัณฑิต 96 ตัวอย่าง โดยในแต่ละชั้นภูมิจะสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ กล่าวคือ อาจารย์และสายสนับสนุน ต้องปฏิบัติงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 4 ปี นิสิตปัจจุบันกำหนดตั้งแต่ชั้นปี 2 ขึ้นไป และผู้ใช้บัณฑิตที่มีคิษย์เก่าปฏิบัติงานอยู่ในสถานประกอบการ ที่มีอายุงานตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป

กลุ่มตัวอย่างชุดที่ 2 ซึ่งใช้สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน จำนวน 480 ตัวอย่าง หรือจำนวน 20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ รูปแบบการสุ่มตัวอย่างเป็นลักษณะเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างชุดแรก แต่เก็บตัวอย่างชั้นภูมิละ 240 ตัวอย่าง โดยแบ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน เก็บตัวอย่างจากอาจารย์ผู้สอน 11 ตัวอย่าง เจ้าหน้าที่สายสนับสนุน 11 ตัวอย่าง และนิสิตปัจจุบัน 218 ตัวอย่าง ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนและเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนมีจำนวนจำกัด ขณะที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกเก็บตัวอย่างจากคิษย์เก่า 120 ตัวอย่าง และผู้ใช้บัณฑิต 120 ตัวอย่าง โดยในแต่ละชั้นภูมิจะสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างชุดแรก

1.2 กรณีการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) สำหรับการออกแบบโครงสร้างหลักสูตรและรายวิชา ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ จากการสนทนากลุ่ม ผ่านการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย บุคคล 4 กลุ่ม คือ อาจารย์ผู้สอน นิสิตปัจจุบัน คิษย์เก่า และผู้ใช้บัณฑิต โดยกำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลจากแต่ละกลุ่มเท่า ๆ กัน คือ 5 คน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 20 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามสำหรับการวิเคราะห์คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวทางของลิเคิร์ต ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผ่านการพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน มีค่าความสอดคล้องมากกว่า 0.67 ขึ้นไป และนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคคลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.465-0.915 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ มีค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบัต (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.875

เครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ใช้เพื่อการสนทนากลุ่ม (Focus group Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก มีการกำหนดแนวทางของคำถาม และประเด็นคำตอบที่ต้องการ (Guideline) โดยพัฒนาจากทฤษฎีสมรรถนะ KSA ซึ่งในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการบันทึกเสียง และบันทึกข้อความในประเด็นสำคัญ และมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้คอยจุดประเด็นในการสนทนาเพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นออกมา

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เริ่มจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และสกัดปัจจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principle Component Analysis) วัดความเหมาะสมของข้อมูล โดยพิจารณาจากค่า Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ซึ่งข้อมูลที่เหมาะสมสามารถวิเคราะห์องค์ประกอบได้ ต้องมีค่า $KMO \geq 0.8$ (Kaiser & Rice, 2001) และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity ค่าไอเกน (Eigen) ของบางตัวแปรต้องมีค่ามากกว่า 1 และบางตัวแปรมีค่าไอเกนใกล้ 0 จะทำให้ ค่าดีเทอร์มิแนนต์ของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ มีค่าติดลบ แสดงว่าเมทริกซ์มีความสัมพันธ์กันข้อมูลมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ (Vanichbuncha, 2019) ทั้งนี้ เมื่อได้องค์ประกอบแล้ว จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis) ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป โดยมีเกณฑ์ในการตัดสินความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Fit measures) โดยพิจารณาจากค่าดัชนีที่สำคัญ คือ ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (X^2/df ควรน้อยกว่า 2.00) ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI ควรมากกว่า 0.90) ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือของการประมาณค่า (RMSEA ควรน้อยกว่า 0.05) และดัชนีรากที่สองกำลังสองเฉลี่ย (SRMR ควรน้อยกว่า 0.05) (Angsuchoti, Wijitwanna & Pinyopanuwat, 2014; Hair, et al., 2010)

การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 2 ผู้วิจัยมีการจัดระเบียบข้อมูล (Data Classification) เพื่อให้ข้อมูลที่ได้รวบรวมมาและผ่านการตรวจสอบแล้วง่ายต่อการสืบค้น ผู้วิจัยมี

การจดบันทึกโดยแยกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นที่ได้จากผลการวิจัยในเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อนำมาประกอบการออกแบบโครงสร้างหลักสูตรและรายวิชา เป็นการสกัดประเด็นสำคัญจากข้อมูลที่ศึกษาภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีหลักในรูปแบบของข้อความบรรยาย (Descriptive) ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งผู้วิเคราะห์จะเป็นผู้ตีความ (Interpretation) สกัดเนื้อหาสาระ (Content Message) จากการสื่อความหมายของผู้ให้ข้อมูลทั้งทางตรง (Manifested) ที่ได้จากการสนทนากลุ่ม และทางอ้อม (Latent) ที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมในระหว่างการสนทนา ไม่ว่าจะเป็นคำพูด ลักษณะการพูดจา (Verbal) และภาษาท่าทาง (Non-Verbal) โดยคำนึงถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมของข้อมูลเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ กิจกรรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เมื่อเก็บข้อมูลแล้วจะต้องมีการลดทอนขนาดและปริมาณข้อมูล (Data Reduction) โดยการเลือกค้นหาข้อมูลที่น่าสนใจเพื่อแสดงเป็นหลักฐาน (Data Display) ที่เข้าใจง่าย จนนำไปสู่ข้อสรุปชั่วคราว (Meaning Data) และต้องผ่านการตรวจสอบยืนยันผล จนได้ข้อสรุปที่ชัดเจนมั่นคงในช่วงท้ายสุด (Conclusion and Verification) เพื่อให้ได้โครงสร้างหลักสูตรและรายวิชาตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้

ผลการศึกษา

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 (วิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะบัณฑิต)

ผลการทดสอบความเหมาะสมของชุดตัวแปรที่ทำการศึกษา โดยการวิเคราะห์ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy: KMO พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.854 ซึ่งมากกว่า 0.80 แสดงว่าตัวแปรชุดนี้มีความเหมาะสมที่นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบในระดับดีมาก และผลการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity พบว่า ตัวแปรต่างๆ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 แสดงว่าตัวแปรต่างๆ สามารถนำไปใช้วิเคราะห์องค์ประกอบได้

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจด้วยวิธีการหมุนแกนวิธีแปรimax (Varimax) เพื่อสกัดองค์ประกอบ พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.618-0.885 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

องค์ประกอบ	น้ำหนักองค์ประกอบ
ประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติ	0.847 - 0.885
สมรรถนะด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร	0.832 - 0.855
ความรู้ในศาสตร์และเครื่องมือ	0.791 - 0.824
สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ	0.776 - 0.812
สมรรถนะการแก้ปัญหาและการวิจัย	0.683 - 0.794
คุณธรรม และจริยธรรม	0.648 - 0.755
ความสามารถในการปรับตัว	0.676 - 0.754
ทักษะทางสังคม	0.618 - 0.734

ค่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ย่อยของตัวบ่งชี้หลักแต่ละด้านแตกต่างจากเมตริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และค่าดัชนี KMO มีค่าระหว่าง 0.667 - 0.854 ซึ่งมากกว่า 0.5 และมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ย่อยมีความเหมาะสมในการนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ และผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทั้งหมดที่องค์ประกอบอธิบายได้ (Total Variance) มีค่าระหว่างร้อยละ 4.945 - 24.536

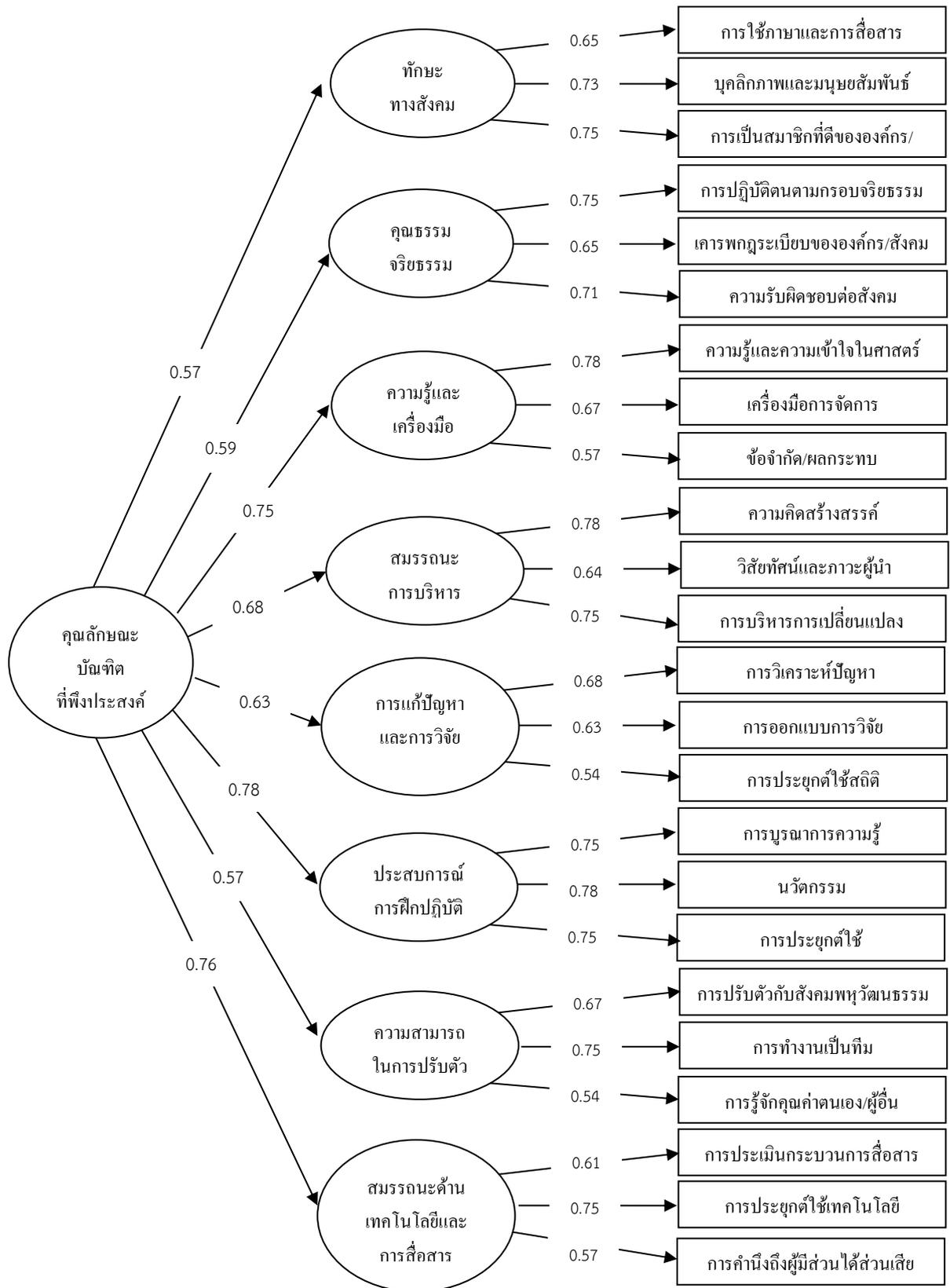
การทดสอบโมเดลคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่ามีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ที่อ้างอิงไว้ตามข้อ 4.3 กล่าวคือ มีค่า $X^2/df = 1.97$, $CFI=0.93$, $RMSEA=0.043$ และ $SRMR=0.049$ สำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่าคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เกิดจาก 8 องค์ประกอบหลัก ตามที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Standardize Score) อยู่ระหว่าง 0.57-0.78 โดยสามลำดับแรก คือ ประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติ สมรรถนะด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร และความรู้ความเข้าใจในศาสตร์และเครื่องมือการจัดการ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณารายละเอียดของตัวชี้วัดย่อยในการวัดองค์ประกอบหลัก พบว่า แต่ละตัวชี้วัดย่อยของทั้ง 8 องค์ประกอบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน อยู่ระหว่าง 0.54-0.78 รายละเอียดดังตารางที่ 2 และภาพที่ 1

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ตัวชี้วัด/องค์ประกอบ	น้ำหนักองค์ประกอบ b (SE)	t	R ²
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่ง			
1. ทักษะทางสังคม			
1.1 การใช้ภาษาและการสื่อสาร	0.65 (0.03)	9.33	0.67
1.2 บุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์	0.73 (0.05)	17.45	0.72
1.3 การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ	0.75 (0.05)	19.60	0.73
2. คุณธรรมจริยธรรม			
2.1 การปฏิบัติตามกรอบจริยธรรม	0.75 (0.05)	18.35	0.74
2.2 เคารพกฎระเบียบขององค์การ/สังคม	0.65 (0.03)	15.30	0.72
2.3 ความรับผิดชอบต่อสังคม	0.71 (0.04)	17.60	0.73
3. ความรู้และเครื่องมือ			
3.1 ความรู้ ความเข้าใจในศาสตร์	0.78 (0.06)	20.33	0.75
3.2 เครื่องมือการจัดการ	0.67 (0.04)	15.50	0.72
3.3 ข้อจำกัดและผลกระทบในการใช้ เครื่องมือ	0.57 (0.03)	14.50	0.71

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวชี้วัด/องค์ประกอบ	น้ำหนักองค์ประกอบ b (SE)	t	R ²
4. สมรรถนะการบริหาร			
4.1 ความคิดสร้างสรรค์	0.78 (0.06)	19.33	0.77
4.2 วิสัยทัศน์ และภาวะผู้นำ	0.64 (0.04)	15.45	0.73
4.3 การบริหารการเปลี่ยนแปลง	0.75 (0.05)	18.75	0.75
5. การแก้ปัญหาและการวิจัย			
5.1 การวิเคราะห์ปัญหา	0.68 (0.05)	13.35	0.67
5.2 การออกแบบการวิจัย	0.63 (0.04)	17.40	0.65
5.3 การประยุกต์ใช้สถิติ/โปรแกรมสำเร็จรูป	0.54 (0.03)	16.45	0.73
6. ประสบการณ์การฝึกปฏิบัติ			
6.1 การบูรณาการความรู้	0.75	16.45	0.73
6.2 ความสามารถทางนวัตกรรม	0.78	19.40	0.75
6.3 การประยุกต์ใช้เครื่องมือการจัดการ	0.75	16.45	0.83
7. ความสามารถในการปรับตัว			
7.1 การปรับตัวเข้ากับสังคมพหุวัฒนธรรม	0.67	14.30	0.65
7.2 การทำงานเป็นทีม	0.75	17.45	0.85
7.3 การรู้จักคุณค่าของตนเอง/ผู้อื่น	0.54	15.40	0.63
8. สมรรถนะด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร			
8.1 การประเมินกระบวนการสื่อสาร	0.61	14.55	0.67
8.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี	0.75	18.60	0.76
8.3 การคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	0.57	16.50	0.63
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง			
1. ทักษะทางสังคม	0.57	14.35	0.77
2. คุณธรรม จริยธรรม	0.59	15.50	0.75
3. ความรู้และเครื่องมือ	0.75	16.15	0.85
4. สมรรถนะการบริหาร	0.68	15.40	0.71
5. การแก้ปัญหาและการวิจัย	0.63	17.40	0.75
6. ประสบการณ์การฝึกปฏิบัติ	0.78	20.35	0.87
7. ความสามารถในการปรับตัว	0.57	16.40	0.70
8. สมรรถนะด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร	0.76	18.35	0.86
X ² /df = 1.97, CFI=0.93, RMSEA=0.043 และ SRMR=0.049			

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 (การออกแบบโครงสร้างหลักสูตรและรายวิชา)

จากการวิเคราะห์เนื้อหาซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ตีความ เพื่อสกัดเนื้อหาสาระจากการสนทนากลุ่ม และสัมภาษณ์ รวมถึงการตรวจสอบแบบสามเส้าจากผู้ให้ข้อมูลที่ต่างกลุ่มกัน ได้ข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการออกแบบหลักสูตรดังนี้

(1) **ด้านความรู้** จะต้องครอบคลุมความรู้พื้นฐานด้านบริหารธุรกิจ มีความเข้าใจสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการค้าสมัยใหม่ ทั้งด้านเศรษฐกิจ กฎหมาย และสังคม ความรู้ด้านเครื่องมือการจัดการ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการค้าสมัยใหม่ รวมถึงความรู้ด้านการจัดการการตลาดและบริการ และความรู้ด้านการจัดการโลจิสติกส์

(2) **ด้านทักษะ** ผู้เรียนจะต้องบูรณาการความรู้เป็น มีทักษะการฝึกปฏิบัติในหน่วยงานหรือองค์การที่เกี่ยวข้อง มีทักษะการแก้ไขปัญหา มีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบงานและนำเสนอนวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของการทำงาน รวมถึงสมรรถนะในการประยุกต์ใช้สื่อและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

(3) **ด้านเจตคติ** เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว บัณฑิตควรมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ ตระหนักในกรอบคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม สามารถปรับระบบคิดและการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสังคมและองค์การ

เมื่อพิจารณาผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ และกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่ม ถูกนำมาออกแบบโครงสร้างหลักสูตร โดยมีจำนวนหน่วยกิตรวม 125 หน่วยกิต สำหรับหมวดวิชาศึกษาทั่วไปและหมวดวิชาเลือกเสรี เป็นไปตามข้อกำหนดของมหาวิทยาลัย ส่วนวิชาพื้นฐานเฉพาะด้านและวิชาบังคับ จัดโครงสร้างเป็นชุดวิชาหรือโมดูล (Modular Based) จำนวน 6 โมดูล มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning: WIL) ในลักษณะการเรียนรู้ควบคู่กับการฝึกงาน (Practicum/New Traineeship/Internship) โดยออกแบบโครงสร้างหลักสูตรตามลำดับชั้นการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy) ในชั้นปีที่ 1 และ 2 มีการกำหนดประสบการณ์ก่อนเข้าสู่สถานประกอบการ (Pre-course Experiences) ที่เป็นการบูรณาการผลการเรียนรู้จากบุคคลต้นแบบ องค์การต้นแบบ และกรณีศึกษา และชั้นปีที่ 3 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีทักษะจากการฝึกปฏิบัติงานจริง (Work-Based Learning: WBL) ในสถานประกอบการภายใต้โครงการความร่วมมือ และในชั้นปีที่ 4 เป็นการบูรณาการการเรียนกับการทำงานในรูปแบบสหกิจศึกษา (Cooperative Education) ทั้งนี้ ทุกภาคเรียนหลักสูตรกำหนดให้มีการประเมินการบรรลุผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ผ่านรายวิชาที่วางเส้น WIL ทั้งช่วงที่อยู่ในมหาวิทยาลัยและสถานประกอบการ เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนจะบรรลุผลการเรียนรู้หรือสมรรถนะตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการออกแบบหลักสูตรตามเกณฑ์ฐานสมรรถนะ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 โครงสร้างหลักสูตร และรายวิชาในหลักสูตร

หมวดวิชา/รายวิชา	หน่วยกิต
วิชาศึกษาทั่วไป (ตามข้อกำหนดของมหาวิทยาลัย)	30
วิชาพื้นฐานเฉพาะด้านหรือวิชาแกน	24
โมดูล 1 ความรู้เกี่ยวกับองค์การยุคใหม่ หลักการจัดการ หลักการตลาด พฤติกรรมองค์การและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ หลักการบัญชีและการเงิน	
โมดูล 2 ความเข้าใจสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ภาษาอังกฤษสำหรับองค์การยุคใหม่ หลักเศรษฐศาสตร์ กฎหมายธุรกิจและภาษีอากร สภาพแวดล้อมและการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ (WIL)	
วิชาบังคับ	30
โมดูล 3 ความพร้อมในการใช้เครื่องมือการจัดการ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางธุรกิจ ธุรกิจและความรับผิดชอบต่อสังคม การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค เครื่องมือสำหรับการจัดการธุรกิจร่วมสมัย (WIL) สถิติและโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับธุรกิจ	
โมดูล 4 การสร้างสรรค์นวัตกรรม/กำหนดกลยุทธ์ ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ การจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน การจัดการนวัตกรรมสำหรับธุรกิจและบริการ การจัดการเชิงกลยุทธ์	
วิชาเลือก (เลือกเพียง 1 โมดูล)	12
โมดูล 5.1 การจัดการตลาดสำหรับธุรกิจการค้าสมัยใหม่	
โมดูล 5.2 นวัตกรรมบริการและการสื่อสารสำหรับธุรกิจการค้าสมัยใหม่	
โมดูล 5.3 การจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับธุรกิจการค้าสมัยใหม่	
โมดูล 5.4 การจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานสำหรับธุรกิจการค้าสมัยใหม่	
วิชาประสบการณ์เชิงปฏิบัติ	23
โมดูล 6 การบูรณาการสู่การปฏิบัติ การสร้างประสบการณ์ด้านธุรกิจการค้าสมัยใหม่และบริการ (WIL) การบูรณาการผลการเรียนรู้จากกรณีศึกษา (WIL) การบูรณาการผลการเรียนรู้ก่อนการฝึกภาคปฏิบัติ (WIL) การเรียนรู้ภาคปฏิบัติด้านการค้าสมัยใหม่และบริการ 1, 2 และ 3 (WIL) การนำเสนอประสบการณ์การเรียนรู้หลังฝึกภาคปฏิบัติ (WIL) การปฏิบัติการวิจัยทางธุรกิจ (WIL) เตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพหรือสหกิจศึกษา (WIL) สหกิจศึกษา (WIL)	
วิชาเลือกเสรี (ตามข้อกำหนดของมหาวิทยาลัย)	6
รวม	125

สรุปและการอภิปรายผล

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสาขาวิชาการค้าสมัยใหม่และนวัตกรรมบริการ จากมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทั้งเชิงสำรวจและเชิงยืนยัน ให้ผลการวิจัยไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ องค์ประกอบที่สำคัญหรือมีค่าน้ำหนักสูงสุด 5 อันดับแรก ประกอบด้วย ประสพการณ์จากการฝึกปฏิบัติสมรรถนะด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ความรู้ความเข้าใจในศาสตร์และเครื่องมือการจัดการ สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ และสมรรถนะการแก้ปัญหาและการวิจัย ตามลำดับ ขณะที่ผลการวิจัยเชิงคุณภาพได้ข้อสรุปสำหรับการออกแบบหลักสูตร ที่มุ่งเน้นมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning: WIL) โดยมีจำนวนหน่วยกิตรวม 125 หน่วยกิต ประกอบด้วย หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 30 หน่วยกิต หมวดวิชาพื้นฐานเฉพาะด้านหรือวิชาแกน 24 หน่วยกิต หมวดวิชาบังคับ 30 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือก 12 หน่วยกิต หมวดวิชาประสพการณ์เชิงปฏิบัติ 23 หน่วยกิต และหมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต จัดโครงสร้างเป็นโมดูล เรียงตามลำดับขั้นการเรียนรู้ของบลูม โดยเริ่มจากโมดูลความรู้เกี่ยวกับองค์การยุคใหม่ ความเข้าใจสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ความพร้อมในการใช้เครื่องมือการจัดการ การสร้างสรรค์นวัตกรรมและกำหนดกลยุทธ์ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และประสพการณ์เชิงปฏิบัติ ตามลำดับ มีกลุ่มวิชาเลือกที่ครอบคลุมทั้งการจัดการตลาดสำหรับธุรกิจการค้าสมัยใหม่ นวัตกรรมบริการและการสื่อสารสำหรับธุรกิจการค้าสมัยใหม่ การจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับธุรกิจการค้าสมัยใหม่ การจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานสำหรับธุรกิจการค้าสมัยใหม่

การอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สามารถอภิปรายได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในภาพรวม ไม่ใช่ความถนัดหรือความเชี่ยวชาญทางวิชาการเพียงองค์ประกอบเดียว แต่ตัวชี้วัดที่ดีของผลงานและความสำเร็จโดยรวม คือ สมรรถนะ (Competency) ที่เกิดจากการทำงาน เป็น ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมกับงาน รวมถึงการแก้ปัญหาหรือการค้นหาคำตอบด้วยกระบวนการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Latepsan and Siritho (2012) ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นสิ่งที่สามารถคาดการณ์ความสำเร็จในงานได้ดีกว่า ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า “ผู้ที่ทำงานเก่ง” มิได้หมายถึง “ผู้ที่เรียนเก่ง” แต่ผู้ที่ประสพผลสำเร็จในการทำงาน ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักการหรือวิชาการที่มีอยู่ในตัวเอง รวมถึงเทคโนโลยีและเครื่องมือการจัดการที่เหมาะสม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในงานที่ตนทำ ทั้งในแง่ของประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ ดังนั้น ในการสรรหาคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานในยุคปัจจุบันจึงมุ่งเน้นการใช้สมรรถนะเป็นฐาน (Competency Based Recruitment and Selection) กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับบุคคลที่มีสมรรถนะสูงและพร้อมทำงานให้กับองค์กร (Srihoha, 2014)

การอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สำหรับการออกแบบโครงสร้างหลักสูตรแบบซุติวิชาหรือโมดูลและมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yawai, Vongchavalitkul and Jaisamran (2019) และสามารถอภิปรายได้ว่า แนวทางของหลักสูตรฐานสมรรถนะ ซึ่งแตกต่างจากหลักสูตรแบบเดิมที่เน้นเนื้อหา (Content Based) ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานหรือดำรงชีวิตได้ ขาดทักษะ และเจตคติที่จำเป็นทั้งในส่วนของการทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคม ขณะที่หลักสูตรฐานสมรรถนะ

จะผลิตบัณฑิตที่มีองค์ประกอบทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะหรือเจตคติที่จำเป็นสำหรับการเป็นนักการจัดการธุรกิจการค้าสมัยใหม่ได้ครบถ้วน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ร่วมกับการสนทนากลุ่ม หลักสูตรสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (Program Learning Outcomes: PLOs) ตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome Based Education: OBE) และการออกแบบการเรียนรู้ย้อนกลับ (Backward Design) โดยนำเอาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ หรือ PLOs ดังกล่าวมาเป็นกรอบในการออกแบบหลักสูตร การกำหนดโครงสร้างและรายวิชาในหลักสูตร การกำหนดกลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการวัดและประเมินผู้เรียน ว่าได้บรรลุ PLOs ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยผลการเรียนรู้ดังกล่าว จะต้องครอบคลุมทั้งผลการเรียนรู้เฉพาะสาขา (Specific Learning Outcomes) ซึ่งจากผลการวิจัยคือ 5 องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด ขณะเดียวกันยังต้องครอบคลุมผลการเรียนรู้ทั่วไป (Generic Learning Outcomes) ซึ่งจากผลการวิจัยคือองค์ประกอบคุณธรรม จริยธรรม และทักษะทางสังคม ทั้งนี้ หากผู้เรียนบรรลุ PLOs ดังกล่าว ย่อมทำให้ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ (กรอบ TQF) และเป็นบัณฑิตที่มีคุณลักษณะตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป ผู้ที่สนใจจะทำวิจัยเพื่อต่อยอดหรือขยายขอบเขตการวิจัย อาจมีการวิจัยเพื่อติดตามหรือประเมินผลการบรรลุผลการเรียนรู้หรือสมรรถนะของผู้เรียนของหลักสูตรนี้ หรืออาจใช้โมเดลคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้นำไปทดสอบกับบริบทหลักสูตรด้านบริหารธุรกิจในสาขาวิชาเอกอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Angsuchoti, S., Wijitwanna, S. & Pinyoponuwat, R. (2014). *Statistical analysis for research in the social science and behavioral science: Using technique LISREL (4thed)*. Bangkok: Chareondee Mankong Printing.
- Asean University Network. (2015). *Guide to AUN-QA Assessment at Programme Level Version 3.0*. Retrieved from http://aun-qa.org/views/front/pdf/publication/Guide%20to%20AUN-QA%20Assessment%20at%20Programme%20Level%20Version%203_2015.pdf.
- Buranadechachai, S. (2015). Characteristics of the graduates of the ASEAN community according to the needs of the executives in the eastern industrial estate. *Journal of Interdisciplinary Research: Graduate Studies*. 4(3), 15–26.

- Chuchuy, P., Kaewwongsri, S. & Srimai, W. (2015). Factor analysis of the desirable characteristics of university graduates in south of Thailand. *Proceeding of the 6th National Conference*. Songkhla: Hatyai University.
- Cochran, W.G. (1977). *Sampling Techniques*. (3rd ed). New York: John Wiley and Sons Inc.
- Hair., J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective*. 7th ed. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Kaiser, H. & Rice, J. (2001). Little Jiffy, Mark IV. *Journal of Educational and Psychological Measurement*. 34(1), 111–117.
- Khanna, R., Lele, G., Anandakrishna, L., Deshpande, A., Mathur, V. P., Mathu, M. & Marwah, N. (2021). Development of a competency-based curriculum for undergraduate education in pediatric dentistry: A systematic approach. *Medical Journal Armed Forces India*, 77(1) 22–30.
- Latepsan, R. & Siritho, S. (2012). Management competency of MBA graduates based on Thai Qualification Framework for higher education. *Executive Journal*. 32(1), 110–121.
- Office of the Higher Education Commission. (2009). *Thai Qualifications Framework for Higher Education*. Retrieved from <http://www.mua.go.th/users/tqfed/news/FilesNews/FilesNews3/News328072552.pdf>.
- Patphol, M. (2019). *Concepts of Curriculum Development*. Bangkok: Srinakharinwirot University.
- Srihoha, S. (2014). A comparative study of systematic process in recruitment and selection between competency based and job based in information technology industry. *Panyapiwat Journal*. 5(2), 62–74.
- Teandum, S. (2019). *Essential Competencies Required of New Graduates from the Faculty of Business Administration, Siam University*. Bangkok: Siam University.
- Vanichbuncha, K. (2019). *Advanced Statistics Analysis by SPSS for Windows*. (14th ed). Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Yawai, A., Vongchavalitkul, N. & Jaisamran, K. (2019). The characteristics and competencies of practical management graduate in labor market needs within Nakhon Ratchasima province and suggest the instructional models are compatible. *APHEIT Humanities and Social Sciences Journal*. 6(1), 33–51.